

บทที่ 3

ภาพรวมของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

3.1 ความเป็นมาของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

แนวคิดในการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทยได้เกิดขึ้นมากกว่า 20 ปี กระทรวงพาณิชย์ โดยมีกรมการค้าภายในเป็นหน่วยงานหลักในการผลักดันให้มีการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ภายใต้ชื่อ “ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย” The Agricultural Futures Exchange of Thailand: AFET นับเป็นตลาดล่วงหน้าแห่งแรกในประเทศไทย โดยเปิดซื้อขายล่วงหน้ายางแผ่นรมควันชั้น 3 (Natural Rubber Ribbed Smoke Sheet No.3; RSS3) เป็นสินค้าชนิดแรก เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2547 ในปัจจุบันมีสินค้าเกษตรที่ซื้อขายล่วงหน้า 3 ประเภท ได้แก่ ยางพารา ข้าว มันสำปะหลัง (ภาคผนวก ก.) และมีบริษัทนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าหรือโบรกเกอร์เปิดให้บริการ จำนวน 9 ราย โดยมีประวัติการจัดตั้งตลาดดังนี้

ปี พ.ศ. 2522 รัฐบาลต้องการปกป้องผู้มีรายได้น้อยที่ถูกคดโกงจากธุรกิจแชร์ หรือการลงทุนในธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า หรือที่รู้จักกันในนาม “คอมมอนิตี้” กระทรวงพาณิชย์จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 เพื่อควบคุมธุรกิจแชร์และธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า แต่ไม่ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมรัฐสภา คณะรัฐมนตรีจึงขอถอนร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้วมอบให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปปรับปรุงใหม่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 และปี พ.ศ. 2525 ได้พยายามเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ แต่ก็ยังไม่ได้พิจารณา เนื่องจากเกิดการยุบสภา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ได้ว่าจ้างบริษัทการจัดการเกษตรและอุตสาหกรรมจำกัด ทำการศึกษาระบบตลาดสินค้าเกษตรตามโครงการเงินกู้ ผลการศึกษาเห็นควรให้มีการจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าขึ้นในประเทศไทย โดยสินค้าที่คณะศึกษาแนะนำว่าควรนำเข้าสู่การซื้อขายในตลาดซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทย คือ ข้าวโพด ข้าว และมันสำปะหลัง และเห็นควรให้ออกพระราชบัญญัติรองรับ และในปี พ.ศ. 2529 กรมการค้าภายในได้นำผลการศึกษาจากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ไปส่งเสริมการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าข้าวโพด พร้อมดำเนินการจัดประชุมหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พ่อค้าข้าวโพด

และนักวิชาการ เพื่อร่วมพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบให้มีการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าขึ้นโดยสินค้าชนิดแรกที่ซื้อขาย คือ ข้าวโพด และสินค้าที่จะนำเข้าสู่ตลาดซื้อขายล่วงหน้าในลำดับต่อไป คือ น้ำตาล ข้าว และพืชน้ำมัน

ปี พ.ศ. 2530 การซื้อขายข้าวโพด (Forward Trading) ผ่านตัวสัญญาข้าวโพด (ไซโล) มีการไม่ปฏิบัติตามสัญญากันมาก จนทำให้การค้าข้าวโพดขาดเสถียรภาพ กลุ่มพ่อค้าพืชไร่ได้หารือกับกรมการค้าภายใน เพื่อหาทางจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าที่เป็นระบบ โดยการจัดตั้งสำนักหักบัญชีขึ้นภายใต้การกำกับดูแลของกรมการค้าภายใน ซึ่งกรมการค้าภายในเห็นชอบและสนับสนุนให้เอกชนจัดตั้งตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้าข้าวโพดในรูปแบบบริษัท โดยใช้ชื่อว่าบริษัท บางกอกคอมมอดิตีส์ เอ็กเช้นท์ จำกัด และให้จดทะเบียนกับกรมทะเบียนการค้า ในปีต่อมา (ปี พ.ศ. 2531) มีผู้ขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท โดยใช้ชื่อว่า บริษัทบางกอกคอมมอดิตีส์ เอ็กเช้นท์ จำกัด เพื่อประกอบกิจการซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งกระทรวงพาณิชย์เห็นว่าไม่อาจปฏิเสธการรับจดทะเบียนได้ เพราะศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาไว้แล้ว แต่หากกระทรวงพาณิชย์อนุญาตให้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทได้โดยยังไม่มีกฎหมายใดๆ รองรับ อาจก่อให้เกิดผลเสียหายกับเศรษฐกิจของประเทศเช่นที่ได้เคยเกิดมาแล้ว จึงได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้กระทรวงการคลังพิจารณาใช้อำนาจตามข้อ 8(6) ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เพื่อควบคุมกิจการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2531 ให้กระทรวงพาณิชย์เร่งพิจารณาพิจารณาคำขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทดังกล่าวไว้ก่อน และได้หารือเกี่ยวกับภาษีของธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า

ปี พ.ศ. 2534 กระทรวงพาณิชย์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณายกร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการซื้อขายล่วงหน้าอีกครั้ง ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่ผ่านการพิจารณาจากรัฐสภาเนื่องจากเกิดการยุบสภา

ปี พ.ศ.2535 กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน ได้ดำเนินการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งผลสรุปของการประชุมดังกล่าวสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้า โดยที่ประชุมเสนอสินค้า 4 ชนิดที่ควรจะนำเข้าสู่การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า คือ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง และ น้ำตาลทราย แต่ในปี พ.ศ. 2537 มีการประชุมเกี่ยวกับสินค้าเกษตรล่วงหน้า ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงสินค้าที่ควรจะนำออกซื้อขายในตลาดเป็น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง และกุ้งแช่แข็ง

ปี พ.ศ. 2539 ได้พยายามผลักดันให้เกิดการจัดตั้งตลาดซื้อขายล่วงหน้าอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาเพื่อให้เกิดตลาดสินค้าล่วงหน้าให้ได้ในปี 2541 กระทรวงพาณิชย์โดย

กรมการค้าภายใน จึงเริ่มทำการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์รวมทั้งให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการซื้อขายในตลาดดังกล่าวแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกร และผู้ค้าสินค้าเกษตร เป็นต้น

3.2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

- 3.2.1 เพื่อให้สมาชิกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ได้รับความเท่าเทียมกันในการดำเนินธุรกิจกับตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.2.2 เพื่อจัดหาสถานที่ตั้งของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่จะให้สมาชิกสามารถเข้ามาซื้อขายได้
- 3.2.3 เพื่อกำหนดกฎระเบียบต่างๆ สำหรับการซื้อขายผ่านตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะได้เกิดมาตรฐานเดียวกันในการซื้อขาย
- 3.2.4 เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและกระจายข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับราคาและความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกี่ยวกับการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าไปสู่สมาชิกและสาธารณะ
- 3.2.5 เพื่อกำหนดกลไกที่ใช้ในการตัดสินปัญหา หรือข้อพิพาทในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งในระหว่างสมาชิกด้วยกันในเรื่องการซื้อขายผ่านตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.2.6 เพื่อจัดตั้งองค์กรที่เป็นหลักประกันให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามข้อสัญญา รวมทั้งเรื่องการจ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายผ่านตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

3.3 คณะกรรมการบริหารตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารตลาดจะได้รับการคัดเลือกมาจากสมาชิกตลาด และจัดตั้งเป็นคณะกรรมการบริหาร หรือ Board ซึ่งมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น Board of Directors, Board of Governors หรือ Board of Managers และคณะทำงานหรือ Staff ซึ่งคณะกรรมการบริหารตลาดนี้จะประกอบด้วยกรรมการ (Committees) ชุดต่างๆ หลายชุดที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือคณะกรรมการบริหาร นอกจากนี้ยังปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่ตลาดเป็นผู้กำหนดขึ้นโดยทั่วๆ ไปคณะกรรมการชุดต่างๆ ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่อไปนี้ คือ

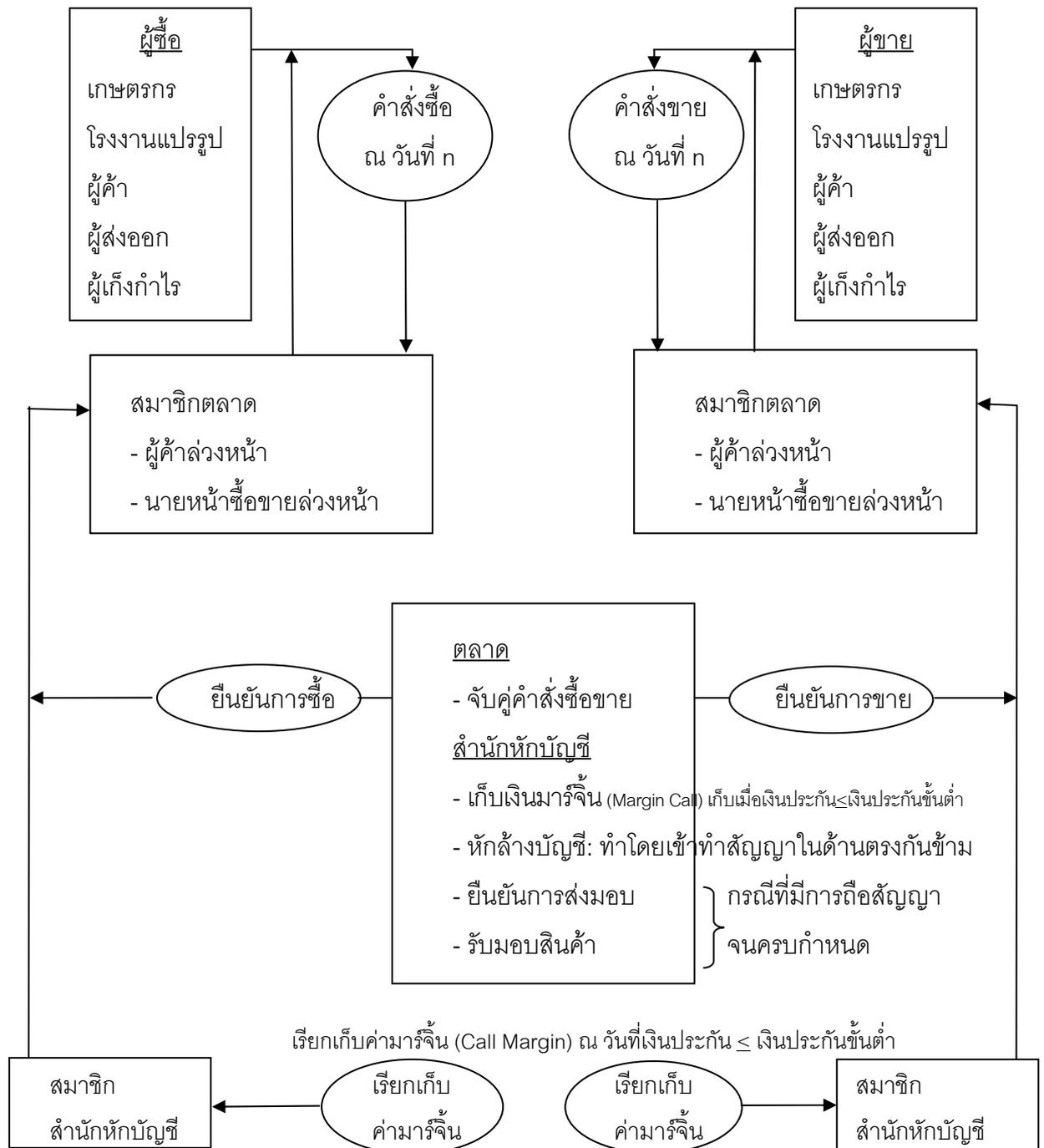
- 3.3.1 เพื่อเสนอชื่อผู้สมัครคัดเลือกเป็นคณะกรรมการบริหาร คณะทำงาน และคณะกรรมการชุดต่างๆ ของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.3.2 เพื่อบริหารตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

- 3.3.3 เพื่อให้คำปรึกษา และทำการสอบสวนพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.3.4 เพื่อหาข้อยุติ และตัดสินในกรณีเกิดข้อโต้แย้งกันในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.3.5 เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.3.6 เพื่อให้คำปรึกษาทางด้านการค้าขายที่กระทำผ่านตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.3.7 เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับราคาตลาดที่ได้มีการรายงานออกไป
- 3.3.8 เพื่อบริหารเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกต่างๆ ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.3.9 เพื่อปรับปรุงและแก้ไขกฎ ระเบียบต่างๆ ของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.3.10 เพื่อทำการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- 3.3.11 เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนัก การเก็บรักษาสินค้า และการตรวจสอบสินค้าที่จะส่งมอบตามสัญญาที่กระทำผ่านตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

คณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการชุดต่างๆ ทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบายและเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่วนการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบาย หรือการตัดสินใจของคณะกรรมการชุดต่างๆ นั้น เป็นหน้าที่ของคณะทำงาน (เสาวลักษณ์, 2549)

3.4 การทำงานของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 3.1
แสดงขั้นตอนการซื้อขายตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในกระบวนการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ได้แก่ ตลาด ผู้ซื้อ ผู้ขาย สมาชิกของตลาดและสำนักหักบัญชี (ภาพที่ 3.1) สามารถสรุปได้ต่อไปนี

3.4.1 ระบบการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าต้องผ่านสมาชิกตลาด การซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ผู้ซื้อและผู้ขายซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของตลาดจะต้องซื้อขายผ่าน “นายหน้าซื้อขายล่วงหน้า” ซึ่งเป็นสมาชิกของตลาด ซึ่งสมาชิกของตลาดจะถูก กักเงินรอง ใน 2 ขั้นตอน โดยในขั้นตอนแรก ผู้ที่ประสงค์เป็นสมาชิกของตลาด จะต้องได้รับอนุญาตจากเลขาธิการคณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นลำดับแรก ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (คณะกรรมการ ก.ส.ล.) กำหนด และจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการตลาด เพื่อเป็นสมาชิกของตลาดในการซื้อขายกับตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

เมื่อเริ่มทำการซื้อขาย (ลูกค้า หมายถึง ผู้ซื้อหรือผู้ขาย) จะต้องเปิดบัญชีซื้อขายกับสำนักหักบัญชี เพื่อวางเงินประกันขั้นต้น (Initial Margin Requirement) ซึ่งเงินประกันขั้นต้นจะกำหนดโดยตลาดฯ ซึ่งการเรียกเก็บเงินประกันนี้เป็นกลไกหนึ่งในการลดความเสี่ยงเรื่องการบิดพลิ้วสัญญาของคู่สัญญาซื้อขายล่วงหน้า โดยลูกค้าสามารถส่งคำสั่งซื้อขายผ่านนายหน้าซื้อขายล่วงหน้า ในกรณีที่ลูกค้าเป็นสมาชิกของตลาดอยู่แล้ว สมาชิกตลาดดังกล่าวก็จะส่งคำสั่งซื้อหรือคำสั่งขายดังกล่าวไปยังตลาดเพื่อจับคู่การซื้อขาย

ในกรณีที่นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าดังกล่าวไม่ได้เป็นสมาชิกของตลาด หากมีลูกค้าส่งคำสั่งซื้อ-ขายก็จะต้องส่งคำสั่งซื้อหรือคำสั่งขายของลูกค้าของตน ผ่านสมาชิกของตลาดก่อน หลังจากนั้นสมาชิกตลาดก็จะส่งคำสั่งดังกล่าวไปยังตลาด เพื่อจับคู่การซื้อขายในที่สุด

คำสั่งซื้อหรือคำสั่งขาย ที่สามารถจับคู่กันได้แล้ว ลูกค้าด้านซื้อและลูกค้าด้านขาย ก็เกิดภาวะผูกพันตามข้อตกลง (สัญญา) ซื้อขายล่วงหน้าจนกว่าจะมีการล้างฐานะของสัญญา (Offset Position) หรือมีการส่งมอบ-รับมอบสินค้าเกษตร หากถือข้อตกลงดังกล่าวจนครบอายุในสัญญา

กรณีที่คำสั่งซื้อหรือคำสั่งขาย ไม่สามารถจับคู่กันได้ ลูกค้าก็ไม่เกิดภาวะผูกพันตามข้อตกลง (สัญญา) ซื้อขายล่วงหน้าแต่อย่างไร และจะหมุนวนกลับไปสู่กระบวนการส่งคำสั่งซื้อ-ขายเพื่อจับคู่การซื้อขายสัญญาอื่นๆ ในกระบวนการเริ่มต้นใหม่ต่อไป

เมื่อลูกค้าสั่งซื้อ หรือส่งขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าลูกค้าไม่ได้รับเงินค่าขายทั้งจำนวน แต่ลูกค้าจะต้องวางเงินประกันขั้นต้น (Initial Margin) ซึ่งเงินประกันขั้นต้นนี้จะกำหนดจากตลาดฯ เพื่อป้องกันการบิดพลิ้วในสัญญาในกรณีที่ราคาสินค้าในตลาดล่วงหน้าเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละวัน โดยสำนักหักบัญชีจะมีหน้าที่ในการเรียกเงินประกันเพิ่มเติม (Call Margin) จากสมาชิกของตลาด ในกรณีที่มีการขาดทุนทางบัญชีเกิดขึ้น ซึ่งสมาชิกตลาดจะเรียกเงินประกันเพิ่มเติมจากลูกค้าอีกทอดหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) 2552) ซึ่งขั้นตอนการซื้อขายดังกล่าวสามารถอธิบายได้จากตัวอย่างที่จะกล่าวต่อไป

3.4.2 ตัวอย่างการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.1

ตัวอย่างการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

กรณีที่ผู้ส่งออกซื้อสัญญาสินค้าข้าวขาว 5% จำนวน 1 สัญญา (1 สัญญา: 15 เมตริกตัน)

(ข้อมูลการซื้อขาย : ภาคผนวก ก.)

ผู้ส่งออกซื้อสัญญาล่วงหน้า	วันที่ 5 ก.พ.52	วันที่ 6 ก.พ.52	วันที่ 11 ก.พ. 52
ราคาซื้อขาย / วัน (บาท/ภก.)	ลดลง 75	เพิ่มขึ้น 75	กรณีราคาลดลงมากจนมีขาดทุนทางบัญชีสะสมต่ำกว่าเงินประกันขั้นต้น (Maintenance Margin) ราคา 16,200 บาท/ตัน
ราคาข้าวเริ่มต้น 16,600 (หน่วย : บาท/ตัน)	16,525	16,675	
มูลค่าคงเหลือ (มูลค่า 249,500 บาท/สัญญา)	247,875	250,125	
กำไร(ขาดทุน)ทางบัญชี	(1,125)	2,250	(6,000)
มูลค่าคงเหลือทางบัญชี	247,875	250,125	243,000
เงินประกันขั้นต้น (Initial Margin) : 19,000 บาท/ข้อตกลง			
เงินประกันขั้นต้นคงเหลือ	17,875	18,125	13,000
เงินประกันขั้นต้น (Maintenance Margin) เท่ากับ 14,000 บาท/ข้อตกลง			
สำนักหักบัญชี (มีหน้าที่ปรับสถานะในแต่ละวันที่ราคาเปลี่ยนแปลง)	อาจจะเรียก Call Margin = 1,125 บาท	ถ้าลูกค้าขายจะมีกำไร 75 บาท/ตัน	Call Margin = 6,000 บาท
ลูกค้า (ผู้ซื้อสัญญา)	หักล้างสัญญาโดยทำสัญญาตรงข้ามยอมรับขาดทุน	หักล้างสัญญา ได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น	กรณีไม่สามารถจ่าย Call Margin ได้ สำนักหักบัญชีจะล้างฐานะสัญญา

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

3.4.2.1 การปรับสถานะเงินประกันโดยสำนักหักบัญชี จากตาราง สามารถอธิบายขั้นตอนการปรับสถานะบัญชีได้ดังนี้

ในการซื้อขายข้าวขาว 5% โดยผู้ส่งออกรายหนึ่ง ซึ่งได้ติดต่อกับนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าในวันที่ 5 พฤษภาคม 2552 เพื่อซื้อสัญญาล่วงหน้า สำหรับการส่งมอบในเดือนธันวาคม 2552 จำนวน 1 สัญญา โดยสมมติให้ราคาล่วงหน้าสำหรับการส่งมอบในเดือนธันวาคม 2552 อยู่ที่ 16,600 บาทต่อตัน และให้ขนาดของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% มีจำนวน 15 เมตริกตันต่อสัญญา ดังนั้น ราคาล่วงหน้าสำหรับสัญญาดังกล่าว จะมีมูลค่าเท่ากับ 249,500 บาทต่อสัญญา (16,600 บาท * 15 ตัน) โดยนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าได้เรียกเงินประกันขั้นต้น (Initial Margin) จำนวน 19,000 บาท หลังจากที่ได้ตกลงซื้อล่วงหน้าข้าวขาว 5% แล้วในแต่ละวัน บัญชีดังกล่าวจะถูกปรับเพิ่มหรือลดขึ้นอยู่กับราคาข้าวขาว 5% ล่วงหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปและขึ้นอยู่กับกรณีที่เป็นผู้ซื้อล่วงหน้าหรือผู้ขายล่วงหน้าหลังจากสิ้นวันที่ 1 (5 กุมภาพันธ์ 2552) ราคาล่วงหน้าของข้าวขาว 5% สำหรับการส่งมอบในเดือนธันวาคม 2552 ลดลง 75 บาทต่อตัน เหลือเพียง 16,525 บาทต่อตัน ในกรณีนี้หากผู้ส่งออกรายนี้ได้ขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าดังกล่าว ก็ไม่เกิดขาดทุนแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการป้องกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดการบิดพลิ้วในสัญญา นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าจะมีการคำนวณว่าเงินประกันที่มีอยู่จะคุ้มครองความเสี่ยงดังกล่าวหรือไม่ โดยในการคิดคำนวณนั้น นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าจะสมมติว่า หากผู้ส่งออกได้ขายสัญญาล่วงหน้าดังกล่าว จะเกิดขาดทุนเท่าไร แล้วจะกระทบเงินประกันอย่างไร ดังนั้น หากนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าคำนวณแล้ว พบว่าผู้ส่งออกรายนี้ขาดทุนเป็นจำนวน 1,125 บาท (75 บาท * 15 ตันต่อสัญญา) การขาดทุนดังกล่าว เกิดขึ้นเนื่องจากข้าวขาว 5% ที่ผู้ส่งออกรายนี้เคยทำสัญญาจะซื้อที่ 249,500 บาทต่อสัญญา ในขณะที่สามารถขายได้เพียง 247,875 บาทต่อสัญญา (16,525 บาท * 15 ตัน) จากการขาดทุนทางบัญชีในวันแรกของการซื้อขาย ทำให้บัญชีเงินประกันที่วางไว้กับนายหน้าซื้อขายล่วงหน้า มีมูลค่าลดลง 1,125 บาท เหลือ 17,875 บาท ต่อมาในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2552 ราคาล่วงหน้าข้าวขาว ได้เพิ่มขึ้นเป็น 16,675 บาทต่อตัน หากสมมติว่าผู้ส่งออกได้ขายสัญญาล่วงหน้าในวันนี้ ก็จะมีกำไร 75 บาทต่อตัน หรือคิดเป็นกำไรทางบัญชี 1,125 บาทต่อสัญญา (15 ตันต่อสัญญา) จากราคาที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว ทำให้สถานะของเงินประกันเพิ่มขึ้น 1,125 บาท จาก 19,000 บาท เป็น 18,125 บาท

ข้อสังเกตประการหนึ่งของกระบวนการปรับสถานะของเงินประกันรายวัน คือ การปรับสถานะดังกล่าว มิใช่เป็นเพียงข้อตกลงระหว่างนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าและลูกค้าเท่านั้น แต่เป็นข้อตกลงที่สำนักหักบัญชีของตลาดมีกับสมาชิก ซึ่งมีผลต่อนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งบัญชีเงินประกันของลูกค้ามีมูลค่าลดลง 1,125 บาทนั้น หากสำนักหักบัญชีกำหนดให้มีการเรียกเงินประกันเพิ่มเท่ากับจำนวนมูลค่าที่ลดลง นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าของผู้ส่งออก จะต้องจ่ายเงินส่วนนี้ให้แก่สมาชิกสำนักหักบัญชี ซึ่งจะนำไปจ่ายให้กับสำนักหักบัญชีจะเรียกเงินประกันเพิ่มหากเงินประกันที่มีอยู่ต่ำกว่าหรือเท่ากับเงินประกันขั้นต่ำ หรือเงินประกันขั้นต่ำ (Maintenance Margin) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2552)

3.4.2.2 การกำหนดเงินประกันขั้นต่ำ (Maintenance Margin) การที่ราคาสินค้าเกษตรล่วงหน้ามีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวันอาจมีผลทำให้เงินประกันของลูกค้าหรือนักลงทุน ที่วางไว้กับนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าและนายหน้าซื้อขายล่วงหน้าวางไว้กับสำนักหักบัญชีอีกทอดหนึ่ง มีมูลค่าลดลงได้เพื่อป้องกันมิให้จำนวนเงินประกันที่ลูกค้าหรือนักลงทุนดังกล่าวมีค่าต่ำเกินไปจึงได้มีการกำหนดอัตราเงินประกันขั้นต่ำ (Maintenance Margin) ขึ้น เงินประกันขั้นต่ำ จะมีจำนวนต่ำกว่าเงินประกันขั้นต่ำ หากราคาสินค้าเกษตรล่วงหน้ามีการเปลี่ยนแปลง และนายหน้าซื้อขายล่วงหน้ามีการคำนวณความพอเพียงของเงินประกันของลูกค้าแล้ว หากลูกค้ามีเงินประกันที่วางไว้ต่ำกว่าเงินประกันขั้นต่ำแล้ว นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าจะต้องเรียกเงินประกันเพิ่ม (Margin Call) เพื่อให้เงินประกันของลูกค้ารายนั้นมีมูลค่าเท่ากับเงินประกันขั้นต่ำอีกทีหนึ่ง หากลูกค้าที่ถูกเรียกเงินประกันเพิ่ม ไม่สามารถชำระเงินได้ตามคำขอ นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าของลูกค้ารายนั้น จะทำการล้างฐานะของสัญญาของลูกค้ารายนั้นโดยทันที และนำเงินประกันที่เหลือไปชดเชยกับภาวะขาดทุนที่เกิดขึ้น

3.4.2.3 ตัวอย่าง การเรียกเงินประกัน (Call Margin) จากตัวอย่างเดิม สมมติให้นายหน้าซื้อขายล่วงหน้ากำหนดอัตราเงินประกันขั้นต่ำเท่ากับ 14,000 บาทต่อข้อตกลง จะได้ว่าในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 ผู้ส่งออกมีเงินประกันที่ลดลงสะสมทั้งสิ้น 6,000 ซึ่งมีผลทำให้มูลค่าเงินประกันเหลือเพียง 13,000 บาท ซึ่งต่ำกว่าอัตราเงินประกันขั้นต่ำ ในกรณีนี้ นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าของผู้ส่งออกรายนี้จึงจำเป็นต้องเรียกเงินประกันเพิ่มเติมเป็นจำนวน 6,000 บาทซึ่งทำให้

เงินประกันของผู้ส่งออก กลับมาอยู่ที่ 19,000 บาทดังเดิม เพื่อคงสถานะของเงินประกันให้เท่ากับเงินประกันขั้นต้นอีกครั้งหนึ่งหากในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 ผู้ส่งออกรายนี้ไม่สามารถชำระเงินประกันเพิ่มเติมให้แก่นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าได้ ดังนั้น นายหน้าซื้อขายล่วงหน้าจะทำการล้างฐานะของสัญญาของผู้ส่งออก โดยเข้าทำสัญญาในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ทำสัญญาขายล่วงหน้าสำหรับเดือนธันวาคม 2552 ให้ผู้ส่งออก จำนวน 15 ตัน ในราคา 16,200 บาท/ตัน ซึ่งจากธุรกรรมการล้างฐานะของสัญญาดังกล่าว ผู้ส่งออกจะขาดทุนจริงทั้งสิ้น 400 บาทต่อตัน หรือ 6,000 บาท (400 บาท * 15 ตัน)โดยนำเงินประกันที่ผู้ส่งออกนำมาวางไว้ (มีอยู่ 13,000 บาท ในวันที่ 11 ก.พ. 2552) มาชดเชยการขาดทุนดังกล่าว

3.4.3 นักเก็งกำไร (Speculator)

เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่สำคัญ ที่ทำให้ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าสามารถดำเนินการ และสร้างประโยชน์ต่อเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ ประโยชน์ที่สำคัญของการมีนักเก็งกำไรอยู่ในตลาดก็คือ บุคคลเหล่านี้ เป็นผู้รับความเสี่ยงจากบรรดาผู้ที่ต้องการลดความเสี่ยงของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าโดยหวังผลตอบแทนในรูปของกำไร นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดสภาพคล่องในตลาด ซึ่งมีผลทำให้ราคาในตลาดสามารถสะท้อนข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริง

ทางเลือกของนักลงทุนในการปฏิบัติตามภาระผูกพันในสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นสัญญาที่กำหนดให้มีการส่งมอบและชำระค่าซื้อสินค้าเกษตรในอนาคต โดยระบุราคา และระยะเวลาไว้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติตามข้อผูกพันตามสัญญา นักลงทุนมีทางเลือกในการปฏิบัติตามข้อผูกพันในสัญญา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2552) ถือเป็นสัญญาจนหมดอายุ และส่งมอบ/รับมอบและชำระเงิน ตามข้อกำหนดในสัญญาซึ่งผู้ทำสัญญาล่วงหน้า จะต้องส่งมอบสินค้าและรับชำระค่าสินค้าในขณะที่ผู้ทำสัญญาซื้อล่วงหน้าจะต้องรับมอบสินค้าและชำระเงินในปริมาณและราคาที่กำหนดในสัญญา โดยสินค้าที่ส่งมอบจะต้องมีคุณภาพตามที่กำหนดในสัญญาด้วย โดยการส่งมอบและรับมอบจะทำที่คลังสินค้าที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่ตลาดกำหนด

การหักล้างสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ยังอยู่ สามารถทำได้โดยการเข้าทำสัญญาในด้านตรงกันข้ามกับสัญญาเดิม จากตัวอย่างเดิม ผู้ส่งออกข้าวได้ทำสัญญาซื้อข้าวขาว 5% ล่วงหน้าสำหรับส่งมอบในเดือนธันวาคม 2552 เป็นจำนวน 15 เมตริกตัน ที่ราคา 16,600 บาทต่อตัน สมมติ ให้ผู้ส่งออกรายนี้ตัดสินใจที่จะหักล้างสัญญาซื้อล่วงหน้าของตนในวันที่ 25 กุมภาพันธ์

2552 ซึ่งราคาล่วงหน้าข้าวขาว 5% ในขณะนั้นเท่ากับ 16,200 บาทต่อตัน ผู้ส่งออกสามารถเข้าทำสัญญาขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% สำหรับส่งมอบ ในเดือนธันวาคม 2552 จำนวน 15 เมตริกตัน ที่ราคา 16,200 บาทต่อตัน จากการหักล้างสัญญาดังกล่าว ผู้ส่งออกรายนี้จะขาดทุนจากรูกรวมดังกล่าว เป็นจำนวน 400 บาทต่อตัน(ซื้อ 16,600 บาท ขาย 16,200 บาท) หรือรวมทั้งสิ้น 6,000 บาท

ประเภทของผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า และการคุ้มครองนักลงทุนผู้เข้ามาทำธุรกรรมในตลาด อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของการซื้อขายล่วงหน้า ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นเครื่องมือในการประกันความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร (Hedger) และนักเก็งกำไร (Speculator) ซึ่งแสวงหากำไรจากการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าโดยแยกพิจารณา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2552) ผู้ประกันความเสี่ยง คือ บุคคลที่เข้ามาทำการซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เพื่อช่วยในการประกันราคาของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งบุคคลนั้นมีความจำเป็นต้องทำธุรกรรมซื้อ หรือขายสินค้าชนิดนั้นในตลาดปัจจุบัน (Spot Market) ในวันข้างหน้า และต้องการป้องกันตนเองจากการเคลื่อนไหวราคาในตลาดปัจจุบัน ที่จะทำให้เกิดผลกระทบทางลบต่อตนเองจากตัวอย่างของผู้ส่งออกข้าวข้างต้น สมมติว่าผู้ส่งออกรายนี้ ได้รับคำสั่งซื้อข้าวเป็นจำนวนมากจากบริษัทค้าข้าวจากต่างประเทศ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2552 เพื่อให้มีการส่งมอบข้าวขาว 5% ในเดือนธันวาคม 2552 ซึ่งได้มีการตกลงราคาไว้อย่างชัดเจนแล้ว

อย่างไรก็ตามผู้ส่งออกรายนี้ยังคงมีความกังวลเกี่ยวกับแนวโน้มราคาข้าว ซึ่งเป็นต้นทุนในการส่งออก กล่าวคือหากภายในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ถึงเดือนธันวาคม 2552 ราคาข้าวขาวเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก จะทำให้ผู้ส่งออกทำอะไรได้ลดลง หรืออาจจะขาดทุนจากการส่งออกได้จากตัวอย่างที่แสดงข้างต้น ราคาล่วงหน้าของข้าวขาว 5% ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 สำหรับการส่งมอบและชำระราคาในเดือนธันวาคม 2552 อยู่ที่ 16,200 บาทต่อตัน หากทางผู้ส่งออกได้คำนวณรายได้และค่าใช้จ่าย และพอใจในระดับราคาดังกล่าวผู้ส่งออกสามารถเข้าทำสัญญาซื้อล่วงหน้าข้าวขาว 5% ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 เพื่อเป็นการรักษาระดับต้นทุนข้าวขาว 5% ไม่ให้เกินไปกว่า 16,200 บาทต่อตัน สมมติว่าในเดือนธันวาคม 2552 ราคาข้าวขาวเพิ่มขึ้นสูงถึง 18,000 บาทต่อตัน การเพิ่มขึ้นของราคาข้าวขาว 5% ทำให้ผู้ส่งออกต้องซื้อข้าวขาว 5% เพื่อส่งออกได้ในราคาที่สูง อย่างไรก็ตาม ราคาซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% เพื่อส่งมอบในเดือนธันวาคม 2552 ก็จะปรับตัวตามราคาข้าวขาว 5% ในตลาดปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นราคา

18,000 บาทต่อตันเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้ส่งออกจึงสามารถทำกำไรจากธุรกรรมการซื้อข้าวขาว 5% ล่วงหน้าได้ โดยได้รับกำไร 1,800 บาทต่อตัน เนื่องจากข้าวขาว 5% ที่ผู้ส่งออกทำสัญญาซื้อล่วงหน้าไว้มีราคาเท่ากับ 16,200 บาทต่อตัน สามารถขายได้ถึง 18,000 บาทต่อตัน ดังนั้น เมื่อหักกลบกลับกันแล้ว กล่าวคือ ต้องชำระค่าข้าวขาว 5% ในตลาดปัจจุบันที่ 18,000 บาทต่อตัน สูงกว่าต้นทุนที่ต้องการ 1,400 บาทต่อตัน แต่ได้ชดเชยจากกำไรในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจำนวน 1,800 บาท/ตัน เช่นเดียวกัน ดังนั้น จะเห็นว่า ผู้ส่งออกยังคงสามารถรักษาต้นทุนข้าวขาว 5% คงที่ เท่ากับ 18,000 บาทต่อตันไม่ว่าราคาข้าวขาว 5% ในตลาดปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงเพียงใดในทางกลับกัน หากในเดือนธันวาคม 2552 ราคาข้าวขาว 5% เปลี่ยนแปลงลดลง ผู้ส่งออกรายนี้จะมีผลขาดทุนจากการทำธุรกรรมในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า แต่การขาดทุนดังกล่าวจะได้รับ การชดเชยด้วยต้นทุนการซื้อข้าวขาว 5% ในตลาดปัจจุบันที่ต่ำลง

นอกจากการป้องกันความเสี่ยงของการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าเกษตรด้วยการทำสัญญาซื้อล่วงหน้า หรือที่เรียกว่า การทำ Long Hedge แล้ว ผู้ที่ขายสินค้าเกษตร เช่น โรงสีข้าว สามารถป้องกันความเสี่ยงจากราคาสินค้าที่ตกต่ำในอนาคตได้โดยการทำสัญญาขายล่วงหน้า เช่น หากโรงสีข้าว ในตัวอย่างข้างต้นต้องการตรึงราคาขายของตนเองอยู่ที่ 18,000 บาทต่อสัญญา ณ เดือน ธันวาคม 2552 ราคาข้าวขาว 5% ลดลงรายได้จากการขายข้าวขาว 5% ที่ลดลงของโรงสี จะถูกชดเชยด้วยผลกำไรจากการขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า และในที่สุด โรงสีข้าวรายนี้ก็จะสามารถคงรายได้ของตนที่ 18,000 บาทต่อตัน นักเก็งกำไร (Speculator) จะพบว่า แรงจูงใจที่ทำให้ผู้ป้องกันความเสี่ยง (Hedger) เข้ามาในตลาดล่วงหน้า ก็คือ ความพยายามที่จะปรับสถานะของตนเอง มิให้ได้รับผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของราคาในตลาดปัจจุบัน หรือได้รับผลกระทบ น้อยที่สุด (Minimize Exposure to Price Movement) ในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมและความ ต้องการของนักเก็งกำไร (Speculator) จะแตกต่างกับผู้ป้องกันความเสี่ยง กล่าวคือ นักเก็งกำไร ต้องการสร้างสถานะของตนเองขึ้นในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เพื่อให้ได้กำไรจากการ เคลื่อนไหวของราคา ไม่ว่าจะในขาขึ้นหรือขาลง

3.4.4. สำนักหักบัญชี (The Clearing House)

ในการซื้อขายสินค้าผ่านตลาดล่วงหน้า หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่าซื้อขายสัญญาล่วงหน้า (Futures Contract) นั้น จะต้องมีการคิดบัญชีภายหลังที่ได้ทำสัญญาซื้อขายกันแล้ว ซึ่งในสมัยแรกๆ ของการจัดตั้งตลาดล่วงหน้า The Chicago Board of Trade เสนอของตลาดจะต้องคอยวิ่งเข้าออกตามบริษัทต่างๆ เพื่อเคลียร์บัญชีกัน ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่สะดวกอย่างยิ่ง และถ้าสัญญาแต่ละใบมีการซื้อขายเปลี่ยนมือกันหลายครั้งในแต่ละวัน หรือหลายครั้งจนกว่าจะถึงกำหนดส่งมอบสินค้าจริง การเคลียร์บัญชีของผู้ซื้อและผู้ขายในแต่ละรายจะเป็นเรื่องยุ่งยากมาก ในทำนองเดียวกันหากผู้ขายต้องการที่จะส่งมอบสินค้าจริงๆ โดยถือสัญญาขายไว้จนครบกำหนด การติดตามว่าผู้ถือสัญญาซื้อคนสุดท้ายเป็นใครนั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลานานพอสมควร และบ่อยครั้งที่ผู้เข้ามาซื้อขายสัญญาล่วงหน้าเกิดขาดทุนในการซื้อขาย ก็มีแนวโน้มที่จะหายตัวไป (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และตลาดการเงิน, 2552)

จากลักษณะการซื้อขายและปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น ทำให้เกิดการจัดตั้งสำนักหักบัญชีขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ 2 ประการ คือ อำนวยความสะดวกในเรื่องการหักบัญชีสำหรับทุกสัญญา ที่ทำการซื้อขายในแต่ละวัน และทำหน้าที่เป็นหลักประกัน ให้มีการดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาล่วงหน้าทุกสัญญาสำนักหักบัญชีเป็นส่วนที่แยกออกมาจากตลาด เป็นองค์กรที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไร ทั้งนี้รายได้ของสำนักหักบัญชีมาจากค่าบริการด้านการเคลียร์บัญชีให้กับสมาชิก และจำนวนสมาชิกของสำนักหักบัญชี จะถูกจำกัดไว้จำนวนหนึ่ง ซึ่งจำนวนสมาชิกของสำนักหักบัญชีนี้จะไม่รวมสมาชิกทุกคนของตลาดล่วงหน้า นั่นคือ จำนวนสมาชิกของสำนักหักบัญชีจะมีน้อยกว่าจำนวนสมาชิกของตลาดล่วงหน้ามาก และสมาชิกของสำนักหักบัญชีสามารถอยู่ในรูปบริษัทห้างร้านได้ การขอเข้าเป็นสมาชิกของสำนักหักบัญชีจะเป็นเรื่องที่ยากกว่าการขอเข้าเป็นสมาชิกของตลาดล่วงหน้า เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงทางการเงินของสำนักหักบัญชี และของตลาดล่วงหน้าเอง

3.4.4.1 การอำนวยความสะดวกในเรื่องการหักบัญชีสำหรับทุกสัญญา ที่ทำการซื้อขายกันในแต่ละวัน โดยจะต้องจับคู่สัญญา ที่มีผู้ซื้อ-ผู้ขายที่มีความต้องการตรงกัน หมายความว่าผู้ขายจะถือตัวสัญญาขาย และผู้ซื้อจะถือตัวสัญญาซื้อ แต่ในการซื้อขายผ่านตลาดล่วงหน้า ตัวสัญญาที่ผู้ซื้อและผู้ขายต่างถือไว้ นั้นอาจจะนำไปขายต่อ หรือซื้อกลับคืนมา ซึ่งเรียกว่าการระงับสัญญา (Liquidate) ได้ โดยในวันหนึ่งๆ สัญญาฉบับเดียวอาจจะเปลี่ยนมือหลายรอบซึ่งใน

สมัยแรกๆ ของการซื้อขายในตลาดล่วงหน้า นั้น เสนิยนบัญชีของบริษัทนายหน้าจะเป็นผู้ทำหน้าที่เก็บรายการซื้อขายของลูกค้าของตนด้วยวิธี วงแหวน หรือ Ring Method ตัวอย่างเช่นถ้าบริษัทนายหน้าได้รับคำสั่งจากลูกค้าคนหนึ่งคือนายหนึ่งให้ขายสัญญาล่วงหน้าข้าว ซึ่งปรากฏว่าเมื่อคำสั่งดังกล่าวถูกส่งไปยังตลาดล่วงหน้าพบว่า นายสองมีความต้องการซื้อตรงกันพอดี แต่ในอีก 2 วันต่อมา ราคาข้าวในตลาดล่วงหน้าเพิ่มขึ้น นายสองตัดสินใจขายเพื่อทำกำไร โดยตลาดล่วงหน้าจับคู่ให้คือนายสาม ซึ่งเท่ากับว่านายสองได้ทำการระดมสัญญาที่ทำไว้ ครั้งแรกเรียบร้อยแล้วโดยมีนายสามมาเป็นคู่สัญญากับนายหนึ่งแทนนายสอง อีก 3 วันต่อมาพบว่าราคาข้าวลดลง นายสามตัดสินใจขายเพื่อตัดการขาดทุนที่จะเกิดขึ้นมากกว่านี้โดยมีนายสี่เป็นผู้เข้ามารับซื้อ ซึ่งนายสี่เป็นผู้ถือสัญญาจนครบกำหนดส่งมอบตามเดือนส่งมอบที่ปรากฏในสัญญา เช่นเดียวกับนายสอง นายสามได้ทำการระดมสัญญาที่ตนถือไว้ โดยมีนายสี่กลายเป็นคู่สัญญากับนายหนึ่งแทนตน

ซึ่งจากตัวอย่างข้างต้น เสนิยนบัญชีของบริษัทนายหน้าจะต้องเฝ้าติดตามสัญญาแต่ละใบจนกว่าสัญญานั้นจะได้รับการระดม หรือจนกว่าสัญญาจะครบกำหนดส่งมอบเพื่อจะได้จับคู่สัญญาได้ถูกต้องว่าผู้ขายคนใดจะมีผู้ซื้อคนใดเป็นคู่สัญญา เพื่อว่าการชำระบัญชีของคู่สัญญาจะได้กระทำได้อย่างถูกต้อง การจับคู่สัญญาเพื่อการชำระบัญชีซึ่งกันและกันด้วยวิธี วงแหวน นี้ใช้ได้ติดต่อกันมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 แต่เมื่อจำนวนลูกค้ามีมากขึ้นและปริมาณการซื้อขายในแต่ละวันมีเพิ่มขึ้นอย่างมากการจับคู่สัญญาด้วยวิธีวงแหวนเริ่มมีปัญหา ดังนั้นราวในปี 1920 สำนักหักบัญชีแห่งแรกของตลาดล่วงหน้า The Chicago Board of Trade (CBT) จึงได้ถูกจัดตั้งขึ้น ซึ่งได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรแยกต่างหากจากตัวตลาดล่วงหน้า โดยสำนักหักบัญชีจะทำตัวคล้ายกับเป็นคู่สัญญาให้กับทุกสัญญาที่ทำการซื้อขายผ่านตลาดล่วงหน้า กล่าวคือสำนักหักบัญชีจะเป็นผู้ซื้อให้กับผู้ขายทุกคน และในทางตรงข้ามสำนักหักบัญชีจะเป็นผู้ขายให้กับผู้ซื้อทุกคนเช่นเดียวกัน ซึ่งหมายความว่า ผู้ซื้อและผู้ขายของสัญญาล่วงหน้าทุกสัญญา แทนที่จะมีพันธะทางการเงินกับคู่สัญญาของตนเองเหมือนกับเวลาซื้อขายสินค้าทั่วไป แต่กลับเป็นผู้ซื้อและผู้ขายทุกคนได้สร้างพันธะผูกพันทางการเงินกับสำนักหักบัญชีแทนโดยผ่านมาจากสมาชิกของสำนักหักบัญชี โดยผู้ซื้อไม่จำเป็นจะต้องทราบว่าคู่สัญญา (ผู้ขาย) ของตนเองเป็นใคร ในทางกลับกันผู้ขายก็ไม่จำเป็นจะต้องทราบว่าคู่สัญญาของตนเป็นใคร ทั้งคู่จะทราบแต่เพียงว่า ถ้าคำสั่ง ขาย สัญญาล่วงหน้าของตนได้รับการดำเนินการในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแล้ว แสดงว่าจะต้องมีคำสั่ง ซื้อ ที่ตรงกัน และตนมีคู่สัญญาแล้วโดยไม่จำเป็นจะต้องทราบว่าใครเป็นผู้ซื้อ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการยืนยันว่าคำสั่งซื้อและคำสั่งขายของสมาชิกของสำนักหักบัญชีได้รับการดำเนินการจับคู่แล้ว ตลาดสินค้าเกษตร

ล่องหน้าจะส่งใบยืนยันทางการค้า หรือ Trade Confirmation Card มาให้กับสมาชิกของสำนักหักบัญชี โดยแบ่งเป็น ใบซื้อ (Buy Card) และใบขาย (Sell Card) ซึ่งสมาชิกของสำนักหักบัญชีจะต้องกรอกรายละเอียดแล้วส่งคืนสำนักหักบัญชีเพื่อสำนักหักบัญชีจะได้นำไปจับคู่อีกต่อหนึ่ง และหลังจากที่การจับคู่ได้อยู่ในภาวะสมดุล คือทุกสัญญาสามารถจับคู่ได้ลงตัวแล้ว การคิดบัญชีของสมาชิกแต่ละคนจึงจะเกิดขึ้น ทั้งบัญชีของสมาชิกที่ทำการซื้อขายกันในแต่ละวันและที่ไม่ได้ซื้อขายแต่ยังคงถือสัญญาอยู่ การคิดบัญชีจะต้องกระทำให้เสร็จสิ้นภายในแต่ละวันหรือก่อนที่ตลาดจะเริ่มทำการซื้อขายในวันใหม่ ที่ทำเช่นนี้เพื่อที่สำนักหักบัญชีจะได้ทราบว่าสมาชิกหมายเลขใดอยู่ภาวะขาดทุนหรือกำไรจากการเคลื่อนไหวของราคาในตลาดสินค้าเกษตรล่องหน้า (Close Price) ของสินค้านั้น ๆ ในแต่ละวัน ซึ่งถ้าวันใดตลาดมีความคึกคักมากจนราคาของสัญญาสุดท้ายที่ซื้อขายกันในวันนั้นมีมากกว่า 1 สัญญา จะทำให้ราคาปิดตลาดมีหลายราคา

ดังนั้นราคาที่จะเป็นตัวแทนของราคาปิดตลาดสามารถหาได้ด้วยการนำราคาสูงสุดและต่ำสุดของราคาปิดตลาดของสัญญาซื้อขายสุดท้ายดังกล่าวมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งราคาที่เขาออกมาได้ดังกล่าวจะเรียกว่า Settlement Price ในกรณีราคาปิดตลาดมีเพียงราคาเดียวเนื่องจากสัญญาซื้อขายสุดท้ายมีเพียงสัญญาเดียว ราคาปิดตลาดนั้นจะเป็น Settlement Price ไปโดยอัตโนมัติ ซึ่งเมื่อนำราคา Settlement Price นี้ไปเปรียบเทียบกับราคาที่อยู่ในตัวสัญญาได้สัญญาหนึ่งแล้วพบว่าสัญญาซื้อขายดังกล่าวอยู่ในภาวะขาดทุนเกินกว่าขนาดที่ตลาดสินค้าเกษตรล่องหน้ากำหนด สมาชิกที่ถือตัวสัญญานั้นจะต้องโอนเงินให้กับสำนักหักบัญชีก่อนเวลาเปิดทำการซื้อขายในวันใหม่ มิฉะนั้นจะไม่ได้รับอนุญาตให้ซื้อขายจนกว่าการโอนเงินจะกระทำให้เสร็จสิ้นการที่ผู้ซื้อไม่รู้จักรู้จักผู้ขายซึ่งเป็นคู่สัญญากับตน แต่ยังสามารถดำเนินการค้ากับตลาดสินค้าเกษตรล่องหน้าได้โดยมีสำนักหักบัญชีเป็นจุดพบกันของคำสั่งซื้อ(ผู้ซื้อ) และคำสั่งขาย(ผู้ขาย)ดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าสำนักหักบัญชีทำหน้าที่คล้ายเป็นคู่สัญญาให้กับสัญญาทุกสัญญาที่ซื้อขายผ่านตลาดสินค้าเกษตรล่องหน้านั้นเอง

3.4.4.2 ทำหน้าที่เป็นหลักประกัน ให้มีการดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่จะระบุไว้ในสัญญาล่วงหน้าทุกสัญญา โดยสำนักหักบัญชีมีเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมผู้ค้าให้ปฏิบัติตามข้อสัญญา ดังนี้

เครื่องมือแรก คือ เงินฝากส่วนเหลือมเพื่อการชำระบัญชี หรือ Clearing Margins เงินส่วนนี้สมาชิกของสำนักหักบัญชีจะต้องนำมาฝากไว้กับสำนักหักบัญชีเพื่อเป็นเงินค้ำประกัน เมื่อสมาชิกนั้นอยู่ในภาวะขาดทุนสุทธิ ขนาดของเงินฝากส่วนเหลือมนี้จะถูกกำหนดโดยสำนักหักบัญชี และเงินก้อนนี้จะเป็นคนละส่วนกับเงินฝากส่วนเหลือมที่ถูกค้ำแต่ละคนของบริษัทตัวแทนการค้า หรือบริษัทนายหน้าต้องนำมาวางไว้กับบริษัทนายหน้าตามข้อบังคับของตลาดเงินฝากส่วนเหลือมเพื่อการชำระบัญชีนี้ อาจอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งใน 4 รูปแบบต่อไปนี้ หรือเป็นรูปแบบผสมก็ได้

1. เงินสด ซึ่งแสดงโดยเอกสารรับรองจากธนาคาร เช่นสมุดเงินฝาก
2. ดอกเบี้ย ซึ่งได้รับจากข้อตกลงผูกพันที่มีกับรัฐบาล เช่น พันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น
3. หุ้นในสำนักหักบัญชี
4. Letter of Credit ที่ธนาคารรับรอง

เงินฝากส่วนเหลือมเหล่านี้ สมาชิกของสำนักหักบัญชีจะแต่ต้องไม่ได้จนกว่าจะเลิกเป็นสมาชิกของสำนักหักบัญชี และเนื่องจากการคิดบัญชีจะกระทำทุกวันไม่ว่าสมาชิกจะทำการซื้อขายสัญญาล่วงหน้าหรือไม่ก็ตาม จึงมีความเป็นไปได้สูงว่าการโอนเงินให้กับสำนักหักบัญชีสามารถเกิดขึ้นได้ทุกวัน ดังนั้นเพื่อความสะดวกสมาชิกจึงมักจะวางเงินฝากส่วนเหลือมนี้ในขนาดที่มากกว่าที่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้ากำหนดเพื่อจะได้ไม่ต้องโอนบัญชีกันบ่อย ๆ หรือเวลาที่อยู่ในภาวะได้กำไร สมาชิกก็มักจะไม่ถอนเงินออกจากยอดบัญชีเงินฝากส่วนเหลือมส่วนที่เกินมาโดยปกติขนาดของเงินฝากส่วนเหลือมขั้นต่ำนี้จะมีขนาดใหญ่พอหากมีการเปลี่ยนแปลงสูงสุดของราคาในแต่ละวัน (Daily Maximum Price Fluctuation) เงินฝากส่วนเหลือมส่วนที่เรียกเก็บเพิ่มเติมในกรณีที่ราคาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกับที่คาดไว้จนทำให้สมาชิกอยู่ในภาวะขาดทุนนี้เรียกว่า Variation Margin Call ลักษณะการเรียกเก็บเงินฝากส่วนเหลือมเพิ่มเติมและการให้โอนเงินเข้าบัญชีให้เสร็จสิ้นในแต่ละวันนั้น เป็นเครื่องค้ำประกันความมั่นคงของการดำเนินการตามข้อสัญญา

เครื่องมือที่ 2 คือ ค่าสมาชิกของสำนักหักบัญชี เนื่องจากสมาชิกของสำนักหักบัญชีส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของบริษัทห้างร้าน ดังนั้นระดับของเงินทุนของสมาชิกแต่ละคนของการเข้าเป็นสมาชิกสำนักหักบัญชีจะมีความแตกต่างกันไปตามประเภทและขนาดของธุรกิจและความเสี่ยงที่ธุรกิจเผชิญอยู่ สำนักหักบัญชีบางแห่งระบุให้สมาชิกต้องซื้อและถือหุ้นของสำนักหักบัญชี เครื่องมือทั้ง 2 ข้างต้นมีขนาดเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ได้ระบุไว้ในสัญญาล่วงหน้าที่ได้ซื้อขายกัน

นอกจากหน้าที่ที่ระบุไว้แล้ว สำนักหักบัญชียังมีหน้าที่อื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกับหน้าที่การหักบัญชีและการค้าประกันให้มีการปฏิบัติตามข้อสัญญาอีก 2 ประการ คือ การบันทึกข้อมูลของปริมาณการซื้อขาย (Volume of Trade) และจำนวนสัญญาที่ยังเปิดอยู่หรือสัญญาที่ยังไม่ได้รับการระงับ (Open Interest) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เกิดจากการจับคู่สัญญาในแต่ละวัน ถ้านำข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์ร่วมกับการเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาในแต่ละวันแล้ว จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการเคลื่อนไหวของตลาดในอนาคตได้ ข้อมูลเหล่านี้ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าจะเป็นผู้เผยแพร่ออกสู่สาธารณะในแต่ละวันหน้าที่อีกอย่างหนึ่งของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับสำนักหักบัญชี คือ การจัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการรับมอบและส่งมอบสินค้าเมื่อสัญญาถึงกำหนดส่งมอบ สำนักหักบัญชีจะไม่ทำการส่งมอบสินค้าด้วยตัวเอง แต่จะเป็นเพียงองค์กรที่อำนวยความสะดวกแทน

3.5 คุณลักษณะของสินค้าที่จะทำการซื้อขายในตลาดล่วงหน้า

สินค้าที่จะทำการซื้อขายกันได้ในตลาดล่วงหน้าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

- เป็นสินค้าที่สามารถจับต้องแลกเปลี่ยนได้ สินค้าแต่ละหน่วยต้องมีลักษณะเหมือนกัน (homogeneous) คือ สามารถจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามคุณภาพของสินค้าได้

- อุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นต้องมีมากพอ

- อุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นต้องไม่ถูกควบคุมโดยรัฐบาล หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

- อุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นต้องมีการผันแปรอยู่เสมอ กล่าวคือ ราคาของสินค้านั้นต้องมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงตามฤดูกาลการผลิตสินค้านั้น หรือตามอุปสงค์ของสินค้านั้น

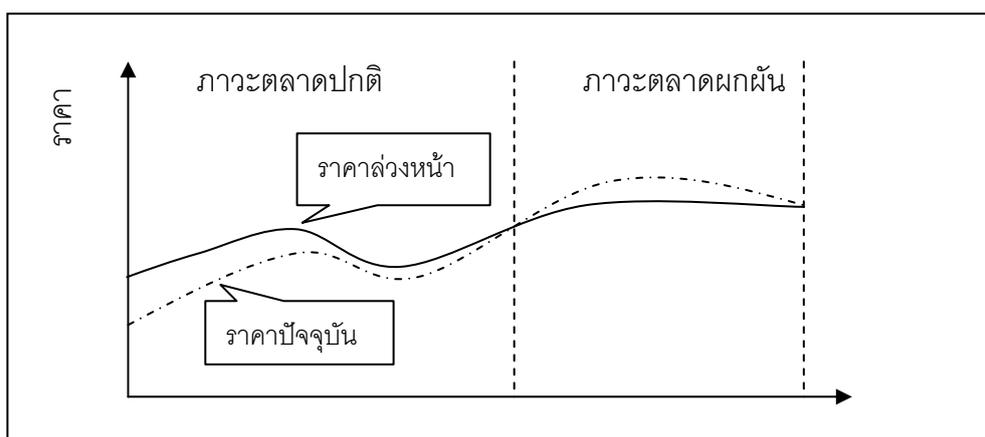
3.6 รูปแบบของตลาดและการเคลื่อนไหวของราคาล่วงหน้า

พฤติกรรมของการเคลื่อนไหวของราคาล่วงหน้า (Future Price) ราคาล่วงหน้า คือ ราคาที่ผู้ทำธุรกรรมในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ตกลงที่จะทำการซื้อหรือขายสินค้าเกษตรชนิดใดชนิดหนึ่งในอนาคต ตามเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า วิธีการ และระยะเวลาการส่งมอบที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรล่วงหน้า, 2552)

การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อราคาล่วงหน้าคือต้นทุนที่เกิดขึ้นในการถือครองสินค้า (Carrying Charge) ซึ่งแสดงการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าในตลาดปัจจุบันและตลาดล่วงหน้า ดังภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2

การเคลื่อนไหวของราคาในตลาดปัจจุบันและตลาดล่วงหน้า

ที่มา : อัมมาร, ณรงค์ (2550)

จากภาพที่ 3.2 การเคลื่อนไหวของราคาในตลาดปัจจุบันและตลาดล่วงหน้า ซึ่งปัจจัยต้นทุนการถือครองสินค้าจะมีผลทำให้ราคาสินค้าล่วงหน้าสำหรับการส่งมอบในเดือนไกล (Deferred Month) มีมูลค่าสูงกว่าเดือนที่ใกล้กว่า ณ ปัจจุบัน หรือเดือนที่ใกล้กว่า (Nearby Month) เนื่องจากระยะเวลาที่ยาวนาน จะทำให้เกิดต้นทุนการถือครองที่สูงกว่าระยะเวลาที่สั้น เป็นภาวะตลาดที่ราคาล่วงหน้ามีมูลค่าสูงกว่าราคาปัจจุบัน และราคาล่วงหน้าในเดือนไกลมีมูลค่าสูงกว่าราคาล่วงหน้าในเดือนใกล้ (Carrying Charge Market หรือ Contango) ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีปริมาณสินค้าคงคลังจำนวนมาก ภาวะตลาดที่มีเพียงต้นทุนการถือครองสินค้าเป็นปัจจัยกำหนดราคาล่วงหน้านี้เรียกว่า Full Carry Market แต่ในความเป็นจริงมีปัจจัยอื่นอีกมาก ที่มีผลกระทบต่อราคาล่วงหน้า

ราคาล่วงหน้าอาจเบี่ยงเบนไปจากภาวะ Full Carry Market ได้ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญคือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการถือครองสินค้า (Convenience Yield) ในทางตรงกันข้ามกรณีตลาด ผกผัน สภาพตลาดลักษณะนี้เรียกว่า Inverted Market หรือ Backwardation เป็นภาวะที่ราคา ปัจจุบันสูงกว่าราคาในอนาคต เนื่องจากการมีสต็อกสินค้าของผู้ถือครองในปัจจุบันเอื้อประโยชน์ ให้ผู้ถือครองได้รับ Convenience Yield กล่าวคือ หากมีผู้ประกอบการรายใดต้องการสินค้า ในสต็อก และผู้ถือครองยินยอมจำหน่ายสต็อกให้ ผู้ประกอบการก็ต้องจ่ายค่าชดเชยให้ผู้ถือ ครองที่ต้องสูญเสีย Convenience Yield ที่จะได้รับจากการถือครองสินค้า ตัวอย่างหนึ่งของ ตลาดที่มีรูปแบบราคาแบบ Backwardation ได้แก่ ตลาดที่เกิดการขาดแคลนของสินค้าในตลาด ปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทำให้มีความต้องการในตัวสินค้าสูง ยกตัวอย่างเช่น ในปีการผลิตข้าวปีหนึ่ง เกษตรกรประสบปัญหาการปลูกข้าวเนื่องจากเกิดอุทกภัยน้ำท่วม หรือ ปริมาณการผลิตข้าวใน ต่างประเทศลดลงจากปัญหาภัยธรรมชาติ ทำให้ผลผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคของผู้บริโภค ในประเทศและความต้องการในต่างประเทศเพิ่มขึ้น ภาวะดังกล่าว ทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการ ครอบครองข้าวเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้ราคาข้าวในตลาดปัจจุบันมีราคาสูงกว่าราคาในอนาคต

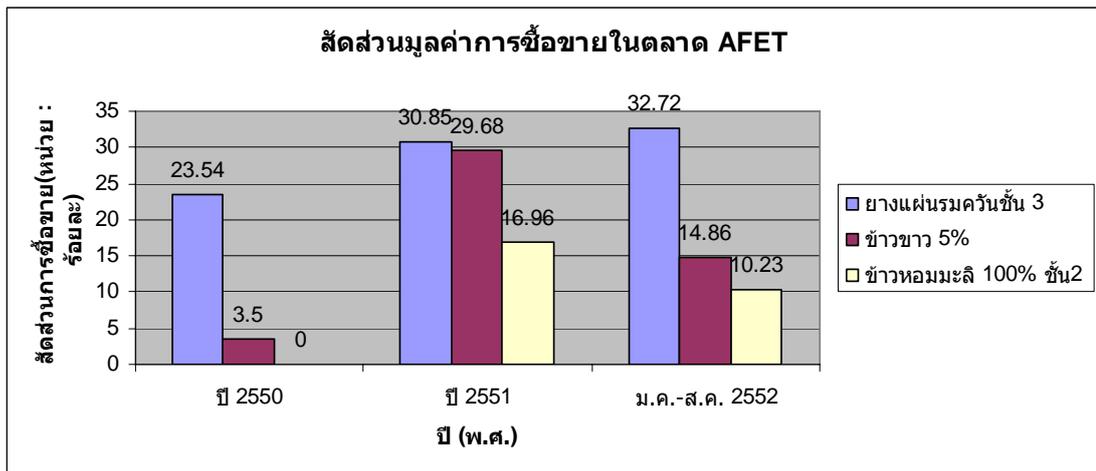
สภาพตลาดผกผันนี้แสดงถึงการที่ตลาดขาดแคลนสินค้า ทำให้มีความต้องการถือ ครองสินค้าในปัจจุบันมากกว่าอนาคต ส่งผลให้ราคาในตลาดล่วงหน้าเดือนใกล้สูงกว่าราคาใน เดือนไกล ซึ่งพฤติกรรมเคลื่อนไหวของราคาในตลาดปัจจุบันและตลาดล่วงหน้านี้นอกจากจะ สะท้อนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของตลาดแล้วยังเป็นปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงสถานะอุปสงค์และอุปทานในตลาด เพื่อใช้ประกอบการวางแผน ล่วงหน้าได้ดียิ่งขึ้น

3.7 การซื้อขายสินค้าในตลาด AFET

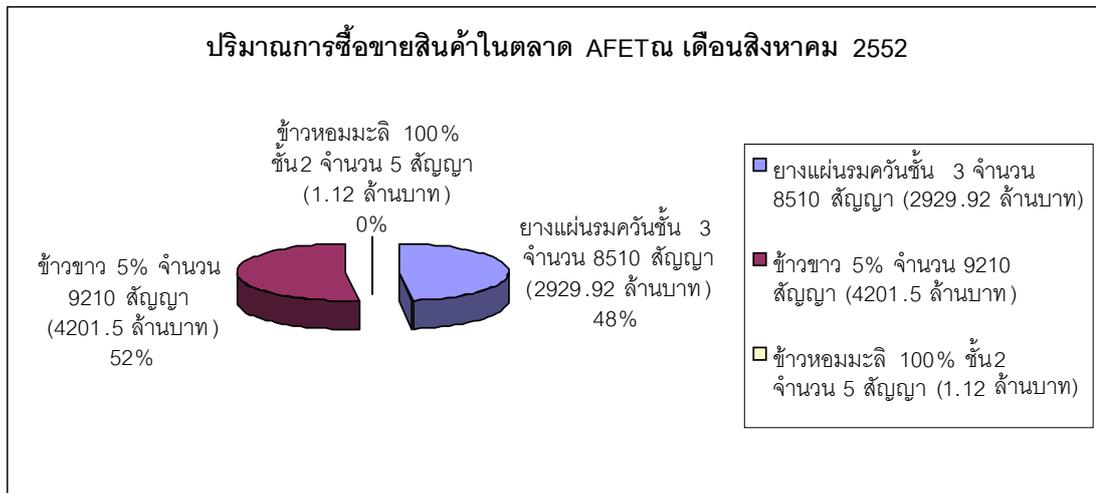
สินค้าที่มีสัดส่วนการซื้อขายหลักในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) ได้แก่ ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ข้าวขาว 5% และข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 ปี พ.ศ. 2550, 2551 และ ม.ค.-ส.ค. 2552 ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.54 ร้อยละ 30.85 และร้อยละ 32.72 ตามลำดับ ดังภาพที่ 3.1 (ก.) และ ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552 ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีปริมาณการซื้อขายจำนวน 8510 สัญญา (2929.92 ล้านบาท) ข้าวขาว 5% จำนวน 9210 สัญญา (4201.5 ล้านบาท) และข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 จำนวน 5 สัญญา (1.12 ล้านบาท) ซึ่งแสดงกราฟสัดส่วนปริมาณการซื้อขายดังกล่าวได้ในภาพที่ 3.3 ส่วน หนึ่งอาจเป็นเพราะสินค้าชนิดอื่นได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาลในการแทรกแซงราคาสินค้า

ภาพที่ 3.3
การซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในตลาด AFET

ภาพ (ก.)

ภาพ (ข.)

ที่มา : ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2552

จากภาพที่ 3.1 การซื้อขายสินค้าในตลาด AFET จะเห็นได้ว่าภาวะตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552 มีปริมาณการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในเดือน ส.ค. 2552 มีทั้งสิ้น 17,725 สัญญา หรือเฉลี่ย 886 สัญญา/วัน คิดเป็นมูลค่าการซื้อขาย 7,132.54 ล้านบาท เป็นการซื้อขายผ่าน Internet 2,305 สัญญา โดยมีความผันผวน (Volatility) ของราคาสินค้า

เกษตรล่วงหน้า ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีความผันผวน 32.72% ในขณะที่ข้าวขาว 5% มีความผันผวน 14.86% ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 มีความผันผวน 10.23% และมันสำปะหลังเส้น มีความผันผวน 10.82%

ตลาด AFET ได้เปิดให้มีการซื้อขายด้วยระบบ AFET Direct ซึ่งระบบจะทำงานโดยใช้โปรแกรม J-Trader ซึ่งประกอบด้วยฟังก์ชันการใช้งานต่างๆ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้ลงทุนในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ได้รับความสะดวกในการส่งคำสั่งซื้อขาย ตรวจสอบสถานะของคำสั่งซื้อขาย ราคาเสนอซื้อเสนอขายแบบ Real Time รวมทั้งยังแสดงพอร์ตการลงทุน พร้อมด้วยการคำนวณผลกำไรขาดทุน จากการซื้อขาย ซึ่ง J-Trader เป็นโปรแกรมที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางสำหรับส่งคำสั่งซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ต กับตลาดล่วงหน้าที่มีชื่อเสียงระดับโลกต่างๆ เช่น CME, CBOT, EUREX, LIFFE, Nymex ฯลฯ ซึ่งรวมถึง AFET ด้วยเช่นกัน